

VERSLAGEN VAN DE MAANDVERGADERINGEN

te Maastricht op 5 juni 1975

Na opening van de vergadering door de secretaris, waarbij hij de aanwezigen hartelijk welkom heet, toont de heer Hensels een exemplaar van de ruwe smeerwortel (*symphytum-asperrimum*), waarvan de bloemknop rood van kleur is, doch de reeds ontloken bloem een blauwe kleur heeft. Dit zou veroorzaakt worden door verandering van de zuurgraad en de stof die deze kleurverandering bewerkstelligt is anthocyaan.

Opmerkelijk is ook de hommelvraat aan de zijkant van de bloemkelk om beter bij de honing te kunnen komen. Bijen, die met hun zwakke kaken niet kunnen bijten, maken wel gebruik van deze openingen om de nectar te bemachtigen.

De heer Kemp maakt de opmerking, dat het verschijnsel van kleurverandering bij meer bloemen voorkomt.

Dat de zuurgraad hierbij een rol speelt, kunnen we ook bij de rode kool zien, waarbij nogal eens een zure appel wordt meegekookt om de kool een rode kleur te doen krijgen.

De heer Hensels noemt nog als voorbeeld de Hortensia met roze bloemen. Voegt men ijzer aan de grond toe, dan verandert de kleur in blauw. Met een roestige spijker of aluin kan men dit al bereiken.

Mejuffrouw Hellings heeft een zwarte aar meegebracht, die zij tussen de gerst gevonden heeft en waarvan zij meent, met het giftige moederkoorn te doen te hebben. Na bestudering van de plant blijkt dit niet zo te zijn. De heer Hensels herkent hierin een vorm van „korenbrand”, een schimmel, die wel meer tussen gerst wordt aangetroffen.

Hij weet nog te vertellen, dat een andere schimmelsoort, „korenroest”, veroorzaakt wordt door de aecidiosporen van Berberis. Dit is dan ook de reden, dat in de N.O.-Polder deze sierplant niet in tuinen mag worden aangeplant.

De heer van Noorden merkt nog op, dat in vroegere tijden moederkoorn door apothekers verzameld werd ter bereiding van een middel tegen bloedingen bij kraamvrouwen.

De heer van Mastrigt heeft een vergroeiing in de bloeiwijze van vingerhoedskruid (*Digitalis purpurea*) waargenomen en vraagt of dit iets bijzonders is.

De heer van Mourik zegt, dat dit verschijnsel (pelorische bloem) wel meer voorkomt, ook bij andere planten.

Ook de heer van Noorden heeft vervormingen bij riddersporen (*Delphinium*) aangetroffen. Deze groei-afwijking kwam voor bij een plant, die temidden van andere planten stond. Na deze afwijkende plant verplant te hebben, deed zich het volgende jaar hetzelfde verschijnsel weer voor.

De heer Hensels meent, dat we hier met een erfelijke afwijking te doen hebben en niet met een toevallige. Bij scheuring van zo'n plant vertonen zich dan dezelfde verschijnselen. In kwekerskringen wordt deze methode wel toegepast.

De heer Kemp toont enige foto's van rookpluimen uit schoorstenen van de Enci als voorbeeld van perspectivische vertekening, zoals Prof. Minnaerts o.m. in zijn boek „De natuur van het vrije veld” beschrijft. De foto's geven de ogenschijnlijk afwijkende richting der rookpluimen te zien bij eenzelfde windrichting.

De heer van Mourik heeft een door koolmezen bewoond nestkastje in zijn tuin, waarvan de vliegopening juist iets te klein was voor het mannetje. Toen het nest jongen bevatte, heeft hij de opening iets vergroot, zodat ook de man zijn voedende taak kon verrichten. Helaas is toen ook een ringmus naar binnen kunnen komen die alle reeds halfvolwassen mezen heeft gedood, waarschijnlijk om het kastje als eigen broedplaats te gebruiken. Dit verschijnsel komt in de natuur wel meer voor, maar wie schetst zijn verbazing, dat deze praktijk zich herhaalde bij een ringmussennest in een oude boomstronk, eveneens in zijn tuin, waarbij ook de aanwezige jongen door dezelfde (?) ringmus werden gedood.

De secretaris heeft eens op de Veluwe bij inspectie van een nestkastje, drie op elkaar gebouwde nesten

met eieren aangetroffen. Hij meent hierin ook een bewijs te zien van de soms plaatselijk grote woningnood in de vogelwereld.

Na de pauze houdt de heer van Mourik zijn voordracht aan de hand van dia's over het wilde konijn.

In het kader van productieonderzoek heeft spreker een vijftal jaren achtereenvolgend in een 4400 Ha. groot gebied op Terschelling onderzoekingen verricht naar de gedragingen en voortplanting van het konijn.

Bij onderzoekingen in Australië werd een omheind veld ter grootte van een voetbalveld gekozen met in het midden een heuvel. Hierin werd een mannelijk en een vrouwelijk konijn geplaatst, die na verloop van tijd (de werkelijke draagtijd is 30 dagen) jongen kregen. Het aantal jongen per nest varieert van 5 tot 8 stuks. Direct na het werpen wordt weer gepaard. Daar de jongen drie weken worden gezoogd en daarna verstoten, ondervindt het volgende nest geen nadelige gevolgen van deze snelle vermenigvuldiging. Deze gedragslijn gaat overigens slechts op bij optimale omstandigheden, dus wanneer in voldoende mate voedsel aanwezig is. In de winter bij voorbeeld is de voortplanting minimaal.

Na 4 tot 6 maanden zijn de jongen geslachtsrijp.

Zoals bij vele dieren bestaat ook onder konijnen een rangorde en het sterkste vrouwtje, zijnde de hoogste in rangorde, bezet de burcht. Dieren in lagere rangorde worden niet in de hoofdburcht toegelaten en moeten genoegen nemen met een minder gunstige plaats aan de rand en hebben daardoor ook minder overlevingskansen. Deze dieren krijgen ook meestal minder jongen per nest, terwijl hun groei ook tot 30% trager kan verlopen.

Een proef heeft ook uitgewezen, dat, als men het konijn van eerste rangorde wegneemt, deze plaats direct door no. 2 in rangorde wordt overgenomen. Zet men nu na enige tijd konijn 1 weer terug, dan overleeft het deze terugplaatsing meestal niet. Waarschijnlijk is de stress hem te groot bij het ervaren, dat zijn plaats is ingenomen; verwondingen werden althans niet geconstateerd.

Ook bakenen konijnen door driftig graven van klei-

ne kuultjes en urineren hun territorium af. De beste plaatsen worden steeds door de sterkste dieren ingenomen.

Een moeilijkheid bij het doen van metingen en gewichtsbepalingen was het schietverbod ter plaatse, dus moesten de dieren gevangen worden. In tegenstelling tot de meeste knaagdieren zijn konijnen heel slim en een eenmaal gevangen dier, laat zich niet nog eens vangen. In de omheining waren poortjes aangebracht, welke met duiventengels waren afgesloten, zodat de dieren alleen naar binnen konden. Na korte tijd hadden ze echter geleerd hoe met de bek deze afsluiting op te lichten.

De mixomatose, die in de vijftiger jaren in ons land onder de konijnen zijn intrede deed, heeft danig huisgehouden onder de populatie. Aanvankelijk werd gemeend, dat geen enkel besmet dier een overlevingskans had. Spreker heeft echter geconstateerd, dat zo'n ten dode opgeschreven lijkend dier na drie maanden genezen was. Deze virusziekte wordt door stekende parasieten, voornamelijk vlooien, overgebracht.

Onder konijnen komt ook wel eens een exemplaar voor met zogenaamde olifantstanden. Deze zijn ontstaan door het niet op elkaar sluiten van boven- en ondertanden, waardoor het continue afslijtingsproces verstoord wordt.

Aan het slot van zijn voordracht, waarvan dit verslag slechts een korte samenvatting is, zegt spreker te gelegener tijd een uitvoerig artikel over zijn onderzoekingen in het Maandblad te zullen publiceren. De aanwezigen tonen hun instemming met deze mededeling.

Met een bijzonder woord van dank aan de heer van Mourik voor zijn boeiend betoog en aan de overige aanwezigen voor hun interessante mededelingen, sluit de secretaris de vergadering.